

RÁKOSPALOTA ELSŐ DÍSZPOLGÁRAI

ÍRTA: Kovács Ildikó

Az, hogy Rákospalota 95 évvel ezelőtt önálló város lett, sok ismert és mára kevésbé híres ember sokéves munkájának köszönhető. Ebben az írásban felidézünk az első díszpolgárok személyét és azt, miként járultak hozzá Rákospalota felemelkedéséhez.

A „Városok Lapja” kérésére 1927. január 31-én Rákospalota r.t. (rendezett tanácsú) város polgármestere levelet írt a szerkesztőségnek a város díszpolgárainak névsoráról. *Kossuth Ferenc, Sztérenyi József* báró és *Héderváry Lehel* dr. 1908-ban, két évvel később *Kovácsi Kálmán* ág.h.ev. lelkész, országgyűlési képviselő, majd 1917-ben *Wágner Manó* főgimnáziumi tulajdonos, kormányfőtanácsos lett díszpolgár. Négy évvel később *Apponyi Albert* gróf, majd 1923-ban Dr. *Szabó Ferenc* városi ügyvezető orvos és *Agorasztó Tivadar* Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispánja, 1925-ben pedig *Chobot Ferenc* kapta meg ezt a kitüntetést. A névsort végigolvasva érdekes végiggondolni, hogy ki miért lett díszpolgár, és a kilenc férfiú életrajza alapján egyértelmű válaszokat kapunk erre a kérdésre.

A jelenlegi szokás alapján díszpolgári cím annak az élő személynek adományozható, aki az adott település fejlődése, gyarapodása és hírnevének öregbítése érdekében kiemelkedő tevékenységet végzett. Valószínűsíthető, hogy az első három helyi díszpolgár inkább politikai vagy lobbierkekből kapta meg a díszpolgárságot, a hivatalos indok szerint az „akkor még község irányában

megnyilvánult jóindulatu támogatásért”. Magáról a díszpolgárság megítéléséről a Budapesti Hírlap 1908. november 6-i számában olvashatunk: „*A község képviselőtestülete ma tartott ülésén Kossuth Ferenc kereskedelemügyi minisztert, Sztérenyi József kereskedelemügyi államtitkárt és Héderváry Lehel országos képviselőt díszpolgáruvá választotta. A díszpolgári okleveleket küldöttségben fogják a napokban átnyújtani.*”¹ Egy hónappal korábban avatták fel Rákospalota Kossuth-szobrát, a Pesti Hírlap 1908. október 8-án megjelent számában levő tudósításból megtudhatjuk, hogy mindhárom díszpolgár komoly szerepet vállalt az ünnepségen: „*A kis Rákospalotának nagy ünnepe volt vasárnap. Leleplezték Kossuth Lajos márványból faragott szobrát, amely az ötvenötödik² Kossuth-szobor Magyarországon. Az ünnepélyen részt vett Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter is, akivel sok politikus ment ki a fővárosból a közeli Rákospalotára. Kossuthal volt Sztérenyi József államtitkár is. ... Rákospalota ünnepi díszben várta a vendégeket. (...) Kossuth Ferenc meleg szavakban mondott köszönetét az üdvözlésért. Azután kocsira ültek a vendégek és a zászlódiszbe öltözött utcákon keresztül a községbe vonultak. Az első négyes fogaton Kossuth Ferenc*

1 Rákospalota díszpolgárai. - Budapesti Hírlap 1908. november 6. XXVIII. évf. 266. sz. 15. o.

2 A korabeli sajtó (és ezekre a forrásokra támaszkodva a későbbi helytörténeti irodalom is) ötvenötödikként tartotta számon a palotai Kossuth-szobrot. Ádámfy József 1982-ben megjelent könyve óta tudjuk azonban, hogy a mi Kossuth-szobrunk a világon a 61., Magyarországon a 60. volt. Lásd: Ádámfy József : A világ Kossuth-szobrai - Népművelési Propaganda Iroda 1982, illetve lapunk 2017/1-es (5.) számában Rátonyi Gábor Tamás: Adalékok a rákospalotai Kossuth-szobor történetéhez 16. o.

"A Városok Lapja" Tekintetes Szerkesztőségének !

Budapest

VIII. Szentkirály u. 40

A város díszpolgárai tárgyában hozzám intézett levelére Rákospalota r.t. város díszpolgárainak névjegyzékét a következőkben van szerencsém közölni.

1908. évben választatott meg

nehai Kossuth Ferencz v.b.t.t. kereskedelemügyi miniszter,
Szterényi József báró b.t.t.ny.kereskedelemügyi miniszter és
Héderváry Lehel dr. ügyvéd, v.országgyűlési képviselő
a város, akkor még község irányában megnyilvánult jóindulatu támogatásukért.

1910. évben választatott meg

Kovácsi Kálmán ág.h.ev.lelkész, v.országgyűlési képviselő
a közügyekben kifejtett közhasznú és irányító szellemű működéséért.

1917. évben választatott meg

Wágner Manó főgymnáziumi tulajdonos, kormányfőtanácsos
a tanügy terén 40 éven keresztül kifejtett hazafias működésének elismeréséül.

1921. évben választatott meg

Apponyi Albert gróf v.b.t.t. országgyűlési képviselő
a nemzeti és közeleti szolgálat terén félszázadon keresztül szerzett érdemeiért.

1923. évben választatott meg

Dr.Szabó Ferencz városi ügyvezető orvos
e minőségben eltöltött hosszú szolgálati ideje alatt a köz érdekében kifejtett közhasznú működéséért.

Agorasztó Tivadar Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispánja
30 éves köztisztviselői munkásságának jubileuma alkalmából a város iránt mindig megnyilvánult jóakaratu támogatás elismeréséül és

1925. évben választatott meg

Chobot Ferencz romhányi prépost plebános
az önzetlenségével és nemes áldozatkészségével emelt fenséges és szép
r.kath.templom 25 éves jubileuma alkalmából.

Rákospalotán, 1927. évi január hó 31. -én

polgármester.

Cserba Elemér 1927-es tájékoztatója díszpolgárainkról a Városok Lapja kérdésére
(FORRÁS: BUDAPEST FŐVÁROS LEVÉLTÁRA)

Kossuth Ferenc arcképe
a Szövetkezett Balpárt arcképcsarnokából
(MAI MANÓ FOTOGÁFIAJA, 1905)

*voltak Vágó Ferenc Rákospalota község főjegyzője, Kovácsy Kálmán lelkész, T. Varga Antal bíró és az érdekelt község képviselőtestületeinek számos tagja. A küldöttség előbb a kincstári posta épület felállítását kérte Rákospalotán, azután a Budapest-gödöllői törvényhatósági útvonal keresztezésénél alagút, vagy átjáró létesítését. A mostani állapot ugyanis rendkívül zavarólag hat a forgalom rendes lebonyolítására, mivel részben a teher és személyszállító vonatok közlekedése, részben a tolatások és kocsirendezések miatt a sorompókat minduntalan leengedik, minek következtében a forgalom folytonosan fenakad. Szterényi József államtitkár a küldöttséget, szívesen fogadta, elismerte kéréseik jogos voltát s megígérte azok teljesítését. A küldöttség az államtitkár választát zajos éljenzéssel vette tudomásul.*⁴

miniszter ült Kovácsy Kálmánnal, utána Szterényi József államtitkár és Boda Dezső főkapitány négyeshintója következett. (...) Kovácsy Kálmán, a szoborbizottság elnöke, lelkes szavakban köszöntötte a vendégeket. Ezután Hédeváry Lehel, a gödöllői kerület orsz. képviselője, mondott beszédet Kossuth Lajos érdemeit méltatva. A beszéd végén lehullott a lepel s felzúgott a taps. A közönség ezután Kossuth Ferencet kívánta hallani, aki a következőket mondta: „Valahányszor új szobrot állít fel a kegyelet annak a nagy emléknak, amely a magyar történelmet fénynyel árasztja el, mindannyiszor újjászületik az eszme, amely Kossuth Lajosban megtestesült. (Lelkes éljenzés.)”³ Az újságcikkben mindhárom díszpolgár megjelenik, de vajon a Kossuth-szobor felállítása és avatása volt az elsődleges oka a későbbi kitüntetésüknek vagy ismerhették egymást korábról is? A választ a Pesti Hírlap 1907. április 24-i számában találtuk meg, a Küldöttség Szterényi József államtitkár-nál című cikkben. „Rákospalota és a környékén levő tizennégy község képviselete tisztelgett kedden délben a kereskedelemügyi minisztériumban Szterényi József államtitkár-nál. A küldöttséget Hédeváry Lehel orsz. képviselő vezette s tagjai

Az Esti Hírlap ezzel kapcsolatos beszámolójából megtudhattuk azt is, hogy ebben az ügyben Szterényi József államtitkár, mint Kossuth Ferenc helyettese fogadta a küldöttséget, és mivel az államtitkár újpesti származású, „minden jót megígért”.⁵ Annyi már kiderült az eddigiekből, hogy ők hárman ismerték egymást, ám az utókornak inkább Kossuth Ferenc neve mond valamit, a másik két úriember mára kevésbé ismert. Báró Szterényi József Lengyeltótiban született 1861-ben (eredetileg Stein néven), apja Újpesten volt rabbi. Legitimista, politikus, kereskedelemügyi miniszter volt, iparfejlesztési és iparoktatási szakértő.⁶ Hírlapíróként kezdte pályafutását, majd politikai területen dolgozott, volt országgyűlési képviselő, államtitkár, miniszteri tanácsos. Dr. Hédeváry Lehel szintén Újpesten született 1876-ban, jogi végzettségét a kolozsvári egyetemen szerezte, eleinte Kolozsvárott dolgozott újságíróként, majd ügyvédként Budapesten. 1905-ben az újpesti kerület függetlenség

3 Pesti Hírlap 1908. október 20. 8. o.

4 Pesti Hírlap 1907. április 24. 9. o.

5 Esti Hírlap 1907. május 3. 10. o.

6 Magyar Életrajzi Lexikon 2. 803. o.

Szterényi József portréja a Pesti Napló 1850-1930 albumából

párti programmal országgyűlési képviselőnek választotta. Kossuth Ferenc legmeghittebb köréhez tartozott.⁷ Kossuth Ferenc pedig Kossuth Lajos idősebbik fia, 1841-ben született, mérnöki tanulmányai után bányásztól a hídépítésig több területen dolgozott. Édesapja halála után hazatért Magyarországra és képviselő lett, majd a Függetlenségi és Negyvennyolcas Párt elnöke. A Wekerle-kormányban 1906. április 8-tól 1910. január 17-ig kereskedelmi miniszter volt. A Wekerle-kormány lemondása után Apponyi Alberttel együtt a Függetlenségi 48-as és Kossuth Párt vezetője lett. Mindemellett Rákospalotához is kötődött: 1894-től rövid ideig a helyi evangélikus gyülekezet egyházi felügyelője volt.

A Népszava 1909. február 13-án csípős hangú cikket jelentetett meg Kossuth és Szterényi díszpolgárságával kapcsolatban. *„Kossuth Ferenc Szterényi József kíséretében elment a rákospalotai leleplezési ünnepélyre. Az esze tokját, Szterényi urat magával vitte és konstataulta, hogy ez a szobor nem szobor, hanem ércebe öntött eszme. Szterényi rámondta, hogy úgy van. Ez a kis szereplés elég volt a rákospalotaiaknak arra, hogy Kossuth Ferencet és Szterényi Józsefet a község díszpolgáraivá válasszák. Előbb csak Kossuth Ferencet akarták, de tudták azt, hogy a kegyelmes úr Szterényi nélkül nem érzi jól magát, hát mellé választották Szterényit is.”*⁸

Ennyi idő távlatából nem tudhatjuk, valóban érdemes volt-e erre a kitüntetésre az első három díszpolgár, viszont a negyedik, aki 1910-ben kapta meg ez a cím, a mai napig ismert alakja településünknek. Kovácsi Kálmán evangélikus lelkész,

országgyűlési képviselő a közügyekben kifejtett közhasznú és irányítószellemű működéséért lett díszpolgár.

Kovácsi (vagy Kovácsy) Kálmán 1862-ben született Balassagyarmaton, iskoláit Selmecen, Pozsonyban és Eperjesen végezte. 1893-ban hívták Rákospalotára lelkésznek, emellett közéleti szerepet is vállalt, többek között tagja volt a megyebizottságnak, elnöke a Gazdakörnek, majd 1911-ben a Függetlenségi Párt jelöltjeként mandátumot kapott a magyar parlamentben. A napilapok szerint 1932-ben hunyt el (ellentétben Buza Péter könyvében megjelentekkel, aki 1935-ös évszámot írt).⁹

A Kossuth-szobor felállításában is élen járt, ő volt a szoborbizottság elnöke.¹⁰ Már 1911-ben felmerült részéről Rákospalota várossá nyilvánításának ötlete, de akkor ezt még nem tudták megvalósítani. Rákospalota nemcsak munkahelye volt, hanem tulajdonosa is volt egy itteni földterületnek. A Népszava 1913. október 31-én a csatorna nélküli község áldatlan állapotairól ír, ekkor említik meg Kovácsit is. *„A községhez tartozó Kovácsi-telepen, az úgynevezett Honfoglaló-telepen, Benkő-telepen még szomorúbb állapotok vannak. Ezeket a telepeket egyes földbirtokosok létesítették, a földeket parcelláztak és drágán bérbeadták lakóterületeknek. A parcellázó urak kötelezettséget vállaltak arra, hogy rendes utakat csinálnak, gondoskodnak világításról, a vizek levezetéséről, stb. Mindebből azonban semmit sem teljesítettek. A Kovácsi-telep a Rákóczi-út¹¹ mentén*

7 Magyar Zsidó Lexikon, 1929.

8 Népszava 1909. február 13. 9. o.

9 Buza Péter: Palotai tegnapok, Rákospalota 1995., 204. o.

10 Pest Hírlap, 1908. október 20. 8. o.

11 A Rákóczi-út említése nyilván a helyismeret hiányából fakadó tévedés. A Kovácsi-telep valójában az Arany János utca - Rákos út - Wesselényi utca által határolt (a Rákos úttól Rákosszentmihály felé eső) földterület volt. A Földvár utca mai neve: Oroszlán utca.

Wágner Manó gimnáziuma korabeli képeslapon

(FORRÁS: RÁKOSPALOTAI MÚZEUM)

össze.”¹⁴ Ezek ellenére, 1932-ben súlyos tüdő és mellhártyagyulladás miatt¹⁵ bekövetkezett halála megrendítette a települést. „Halála úgy egyházi, mint társadalmi körökben mély, őszinte részvétet keltett. Rákospalota városi képviselőtét is nagy veszteség érte elhunytával.”¹⁶

Amikor Kovácsi Kálmán megkapta díszpolgári oklevelét, Rákospalota ismert és elismert lakója mondta az ünnepi beszédet: Wágner Manó¹⁷. A főgimnáziumi tulajdonos, kormányfőtanácsos 1917-ben lett díszpolgár, a tanügy területén 40 éven keresztül kifejtett hazafias működésének elismeréséül.

terül el. Kovácsi Kálmán, országgyűlési képviselő a tulajdonosa. A képviselő urat sokat zaklatták már a bérlői, hogy rendezze az utakat, hiszen az ő kocsija is elakad a sárban, a nagy pocsolóban. – Mit akartok volt a válasz. Talán az anyaközség utcái rendesebb állapotban vannak? Menjete csak el a Földvár-utcába¹¹, nézzétek meg a „sódergődört”. Ott láttok csak majd szépet.”¹²

Több, róla szóló cikkben említették szenvedélyességét, de képes volt a megbocsátásra is. 1919-ben a proletárdiktatúra alatt börtönbe zárták túszként, de utána többször részt vett a proletárdiktatúra évfordulóján, a kőbányai gyűjtőfogház kápolnájában rendezett hálaadó misén, például 1930-ban is.¹³ Az 1929. augusztus 1-jei közgyűlésről a Népszava tudósítója *Rákospalota képviselőtestülete a megfelelő községi politika helyett történelmi babérokra pályázik* című cikkében megjegyezte, hogy „A közgyűlés „eseménye” egyébként Kovácsi Kálmán evangélikus lelkész szereplése volt. Ez a mérges öregúr arról nevezetes, hogy állandóan vannak olyanok, akikkel nem fér

Wágner Manó Rákospalota iskolaügyének jeles alakja 1858. március 13-án született a sziléziai Liebenthal falucskában. Német anyanyelvű birodalmi polgárként élt egészen 14 éves koráig, ekkor Pestre költözött szüleivel. 1889-ben vette feleségül a palotai magánpolgári iskolát alapító negyedi Szabó Alajos leányát, s hamarosan a tanintézet igazgatója, majd továbbépítője lett. Elemi iskolát nyitott a polgári mellett, majd 1892-ben az első palotai gimnáziumot, amely magánintézet 1906-ban megkapta a jogosítványt állami érettségi bizonyítvány kiadására. Elnöke volt a Rákospalotai Katolikus Körnek. 1914-ben megyebizottsági taggá választották, a rákospalotai közéletnek is jelentős tagja volt. Rákospalota 1917. június 20-i rendkívüli közgyűlésének jegyzőkönyvében Vághó Ferenc főjegyző ismertette Wágner Manó érdemeit.¹⁸ „Ezen időre esik a kis Rákospalotának nagy Rákospalota községgé való átalakulása és fejlődése; Wágner Manó ebbe a munkában mindig elől haladva harcolt, teljes önzetlenséggel a község és a

12 Népszava, 1913. október 31. 15. o.

13 Új Barázda, 1930. augusztus 5. 2. o.

14 Népszava, 1929. augusztus 4. 21. o.

15 Budapesti Hírlap, 1932. április 14. 8. o.

16 Újság, 1932. április 14. 9. o.

17 Budapesti Hírlap, 1910. december 8. 17. o.

18 Budapest Főváros Levéltára, kivonat az 1917. június 20-i rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyvéből, 10110/1917.

Apponyi Albert köszönőlevele 1921-ből

(FORRÁS: BUDAPEST FŐVÁROS LEVÉLTÁRA)

közjó érdekében, megteremtette és ma is vezetője az elismert működésű községi tűzoltóságnak, mindenkor bőkezűen hozott anyagi áldozatot minden hazafias kulturális és szociális cél érdekében és különösen a háborús évek alatt nagy részben az ő buzgó fáradozásához fűződik a községben felállított népkönyha áldásos működése. Egyáltalában nem volt jótékonyági mozgalom Rákospalotán, melynek Wágner Manó kezdeményezője vagy bőkezű támogatója ne lett volna. Ezen tevékenységei tették egyéniségét érdemessé, nevét tiszteltté és népszerűvé.”

1929-ben Wágner Manó halálakor a Budapesti Hírlap a következőképpen emlékezett meg róla: „Wágner Manó kormányfőtanácsos, rákospalotai reálgimnázium-tulajdonos és a vele kapcsolatos tanintézet igazgatója, április 1-én délután háromnegyed hét órakerületének hetvenharmadik, házasságának negyvenedik évében hosszú szenvedés után elhunyt. Az elhunyt Rákospalotának díszpolgára, Pest vármegye törvényhatósági bizottságának és felszázad óta Rákospalota képviselőtestületének volt tagja. Holttestét április 4-én ½ 4 órakerületének szentelék be a rákospalotai Magyarok Nagyasszonyáról nevezett plébániatemplom Szenvédő kápolnájában és a rákospalotai köztemetőben a város által felajánlott díszsírhelyen helyezik örök nyugalomra. Az engesztelő szentmiseáldozatot 4-én, csütörtökön reggel 9 órakerületük mutatják be ugyanabban a templomban.”¹⁹

Emléke a mai napig él Rákospalotán, Dózsa György Gimnázium néven működik az eredetileg általa alapított iskola, az előtte levő teret róla nevezték el és itt emlékkő is tiszteleg munkássága előtt.

k ö z ö n n é g é n e k

Közéleti működésem félszázados évfordulóján alkalmából, az ország számos önkormányzati testülete, abban a kitüntetésben részesített, hogy díszpolgárává méltóztatott megválasztani.

Honfitársaimnak, e díszes polgári jutalomban megnyilvánult s nekem mindenek között legjobban eső bizalmát, életem legbecsesebb emlékei között fogom megőrizni.

Mint hogy e kitüntető megemlékezések nagy száma miatt lehetetlenség, hogy hálásnak minden egyes helyen személyesen adjak kifejezést, jelen írással mondom a nagyérdemű közönségnek magyar szívem egész melegével köszönetet azért, hogy engem díszpolgárrá választással otthonába fogadott.

Őszinte örömmel fog szolgálni, ha polgártársai kulturális és gazdasági boldogulása érdekében, látnak kegyelméből teljes mértékben élvezett szellemi és testi erőmet, az otthon szeretetéből fakadó meleg-séggel látba vehetem.

Fogadja a község közönsége, őszinte hazafias üdvözlétem tiszteletteljes kifejezését.

Budapest, 1921. június 23.

A következő díszpolgár gróf Apponyi Albert v.b.t.t. (vagyis valóságos belső titkos tanácsos) országgyűlési képviselő volt, aki 1921-ben, „a nemzeti és közéleti szolgálat terén félszázadon keresztül szerzett érdemeiért”²⁰ kapta meg ezt a kitüntetést. Apponyi gróf rákospalotai tevékenységéről nem sokat tudunk, de ha a korabeli sajtót fellapozzuk, azonnal feltűnik, hogy milyen kedveltségnek örvendett az 1920-as párizsi békekonferencia magyar delegációjának vezetője. A hetvenötödik születésnapján ünnepelte politikai pályafutásának ötvenedik évfordulóját, ennek okán elképesztő ünnepségsorozat vette kezdetét. Olyan szinten mozgatta meg a gróf születésnapja az országot, hogy a Fővárosi Kereskedők Egyesülete a főváros kereskedőihez felhívást intézett, hogy az ünnep napján üzleteiket és kirakataikat díszítsék fel.²¹ Budapest főváros is díszpolgárává avatta Apponyi Albertet, ezen felbuzdulva

19 Budapesti Hírlap 1929. április 3. 10. o.

20 Fővárosi Levéltár, 25089/1926. A Városok Lapja szerkesztőségének Rákospalota polgármesterétől írt levél

21 Kis Ujság 1921. május 24. 3. o.

RÁKOSPALOTAI EGYESÜLT KASZINÓ

*Tisztelettel értesítjük t. Tagtársainkat, hogy f. hó
20-án, szombaton, este 8 órákor*

Dr. Szabó Ferenc és Dr. Cserba Elemér

városunk díszpolgára

városunk polgármestere

*tiszteletére társasvacsorát rendezünk. Jelentkezés a
kaszinóban kültett íven 19-én este 8 óráig.*

Rákospalota, 1923. október 12.

AZ ELNÖKSÉG.

18.333.

**Dr. Szabó Ferenc díszpolgárrá
avatásának évében adott
díszvacsora meghívója**

(FORRÁS: BUDAPEST FŐVÁROS LEVÉLTÁRA)

rendes közgyűlése 1923. július 20-i ülésének első tárgya volt dr. Szabó Ferenc díszpolgárrá választása. A községi ügyvezető orvos 1855-ben született Békésen, az orvosi egyetemet 1880-ban végezte Budapesten. A Rókus kórházi és a

összesen százkilenc település²² fejezte így ki tiszteletét, köztük Rákospalota. A nagyközség 1921. május 25-i díszközgyűlésén Kovácsi Kálmán községi képviselő tartott szónoklatot. „Kovácsi Kálmán magas szárnyalású beszédében hosszasan méltatja Apponyi Albert grófnak a minden magyarok szívének szeretetét kiváltó félszázados közéleti munkásságát. Különösen kiemeli a békekötéssel kapcsolatban tanúsított tevékenységét, amikor a mindenkitől elhagyott szegény hazánkat csupa ellenséges indulatú itélőszék előtt egymaga hősileg védelmezi s habár célját – a nemzet igazának elismerését – ki nem vívhatta is, annyit mindenesetre elért, hogy részvétet ébresztett a nagyhatalmak elzárkózott képviselőinek hideg szívében. Apponyit nehéz jellemezni, az ő utjait nem hangos események jelzik, amelyek kiáltó szóval erőszakolják ki a figyelmet. A csendes, meggyőző és nemes lelkiismeret szava az ő működése. Ő a nemzet élő lelkiismerete, mely a magábaszállás finom érzékével észreveszi a bajt mielőtt az megtörtént volna, mielőtt erejét kibontva harcot kezdeményezne.”²³ Apponyi gróf 1921. június 23-án levélben válaszolt és köszönte meg a kinevezést.

„1923-ban Dr. Szabó Ferenc városi ügyvezető orvos e minőségében eltöltött hosszú szolgálati ideje alatt a köz érdekében kifejtett közhasznú működéséért”²⁴ lett díszpolgár. Rákospalota

Batizfalvi Szanatóriumban végzett gyakorlat után Pátyon körorvos, majd 1891. február 28-án megválasztják Rákospalota orvosának. Gyógyító munkája mellett tagja volt a rákospalotai református egyháztanácsnak és 1900-tól Pest Vármegye törvényhatósági bizottságának. Az orvosszövetség Pest megyei osztályának alelnöke és Újpest-rákospalotai orvosi egyesület elnökeként is dolgozott.²⁵ A díszoklevél átadásakor Kovácsi Kálmán volt országgyűlési képviselő, ágh. ev. lelkész községi képviselőt kérték fel az ünnepi beszéd megtartására. Dr. Szabó Ferenc Rákospalotáért végzett munkája nem lehetett egyszerű. Amikor 1913-ban vörheny járvány pusztított, az összes községi elemi iskolát bezáratták. „*Dr. Szabó Ferenc tisztiorvos intézkedésére megtörténtek a szükséges óvóintézkedések, ezeket azonban csak nehezen lehet foganatosítani, mert a község, fertőtlenítő felszerelése rendkívül hiányosak. A rákospalotai járvány igen veszedelmes a fővárosra is. A község lakossága rendszeresen bejár Budapestre, a gyermekek nagy része a főváros iskoláit látogatja s így nagy a valószínűsége annak, hogy a járványt behurcolják. A főváros tisztiorvosi hivatala ma sürgős átíratban szólította fel Rákospalota előljáróságát, hogy tegyen jelentést a járványról s ennek beérkezése után fog intézkedni a további óvórendszabályok dolgában. A járványnak már két halottja is van. A község különben melegágya a vörhenynek, így*

22 Kis Ujság 1921. május 28. 1. o.

23 Kivonat Rákospalota nagyközség képviselőtestületének 1921. évi május 25-én tartott díszközgyűlés jegyzőkönyvéből

24 Fővárosi Levéltár, 25089/1926. A Városok Lapja szerkesztőségének Rákospalota polgármesterétől írt levél

25 Kivonat Rákospalota község képviselőtestülete által 1923. évi július hó 20-án tartott rendes közgyűlés jegyzőkönyvéből

Agorasztó Tivadar portréja a Magyar Színművészeti Lexikonból

(FORRÁS: MEK)

*az múlt esztendőben háromszázhatvan vörhenyes megbetegedés történt a községben.*²⁶ 1926-ban is szerepelt a neve a lapokban, mikor „Dr. Szabó Ferenc tisztiorvos terjeszti elő ezután közegészségügyi jelentését, amely szomorú képet ad a rákospalotai viszonyokról. Egyben jelenti, hogy a tanács a városházán tüdőbeteg gondozót kíván fölláttatni. A tisztiorvos szerint az év folyamán annyira elszaporodtak a ragályos betegségek a gyermekek között, hogy az iskolákat be kellett zárni. A golyva pedig 100%-kal emelkedett a gyermekeknél. (Fölkiáltások: „Vízvezeték, csatornázást!”)²⁷ (A mai Lenvirág utca 1953-ig Dr. Szabó Ferenc nevét viselte.²⁸)

1925 nyarán megjelent Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye Hivatalos Lapjában, hogy dr. Szabó Ferenc városi tisztiorvost a vármegye főispánja tiszteletbeli vármegyei tiszti főorvossá nevezték ki. A vármegye alispánja Agorasztó Tivadar volt, aki szintén 1923-ban, dr. Szabó Ferencsel egy évben lett Rákospalota díszpolgára. Agorasztó Tivadar a hivatalos indoklás szerint „30 éves köztisztviselői munkásságának jubileuma alkalmából a város iránt mindig megnyilvánult jóakaratu támogatás elismeréséül”²⁹ kapta a címet.

Agorasztó neve többször felbukkant Rákospalota ügyeivel kapcsolatban – nem véletlenül, hiszen sokáig töltött be komoly pozíciót a vármegyében. Az alispán a középkorig visszanyúló magyar vármegyerendszer ispánjának – az újkorban főispánjának – helyettese volt. A vármegye közigazgatását vezette, a főispán után, ő volt a legbefolyásosabb személy. Ezt a tisztséget a legtekintélyesebb és általában a legtehetősebb köznemesek töltötték be. A jogász végzettségű

Agorasztó Tivadar 1870-ben született a fővárosban. Diplomáját kézhez kapva vidéken volt a l j e g y z ő majd szolgabíró, 1896-tól Pest vármegye al-, és főjegyzője, majd országgyűlési képviselő, de a belvárosi Petőfi téri görögkeleti magyar egyházközség főgondnoka is volt. Az ország egyik legkiválóbb közigazgatási szakembereként különösen sokat tett a főváros környéki települések infrastruktúrájának fejlesztéséért: kórházakat, művelődési és gondozó egyesületeket alapított. Magyarországon az elsők között szervezte meg a közigazgatási szakemberek képzését és továbbképzését, kidolgozta az ezzel kapcsolatos tanfolyami tananyagot és a vizsgafeltételeket. Számtalan – mai szóval civil – szervezetben tevékenykedett, a Magyar Vöröskeresztől a Faluszövetségig.³⁰ Agorasztó munkásságát még 1926-ban is ünnepelték, a Budapesti Hírlap 1926. április 13-án így ír erről. *„Az ünnepeltet Preszly Elemér üdvözölte a belügyminiszter nevében, aki az alispán közéleti és vármegyei munkássága iránt a legnagyobb elismeréssel adózik. Elismerésének különös jelét adta akkor, amikor a minisztertanács elhatározta és engedélyezte, hogy 35 évi szolgálata után továbbra is megmaradjon a vármegye tisztviselői karának élén. Ezután a saját és a vármegye nevében üdvözölte az ünnepeltet, rámutatva arra, hogy milyen szép dolog az, ha valaki ugyanazon házban születik, él, dolgozik és fejezi be életét.*³¹ Tiszteletére alapítványt hoztak

26 Pesti Napló 1913. október 8. 12. o.

27 Népszava, 1926. május 23. 10. o.

28 Források Budapest múltjából, 1985. 257. o.

29 Fővárosi Levéltár, 25089/1926. A Városok Lapja szerkesztőségének Rákospalota polgármesterétől írt levél

30 Kozák Péter: Agorasztó Tivadar – Névpont – internetes életrajzi adatbázis, 2013.

31 Budapesti Hírlap 1926. április 13. 4. o.

létre, melyet Agorasztó kérésére „saját hibáján kívül nyomorba, vagy szűkösségbe jutott tisztviselőinek segítségére fordítsák”.³² Még három évig dolgozott, majd 1929-ben elfogadták nyugdíjazási kérelmét.

A rákospalotaiaknak Chobot Ferenc neve máig összekapcsolódik a Magyarok Nagyasszonya templomával. Pedig az 1860-ban Igrámban született prépost-plébános számos komoly egyháztörténettel kapcsolatos írásával (például Jézus Krisztus egyházának története, A pápák története) is jelentős ismertségre tett szert. Kassán érettségizett, majd Vácott teológiát végzett, 1883-ban szentelték pappá. Mielőtt 1895-ben Rákospalotára került tizenöt évre plébánosnak, a váci papnevelő intézet alkormányzója volt. Rákospalota után, 1931-ben bekövetkezett haláláig Romhányban volt plébános. Rákospalotai plébánosként – jórészt saját költségén – fölépíttette a román stílusú Magyarok Nagyasszonya templomot, de a Magyar Életrajzi Lexikon szerint még két iskolát, egy apácázárdát és egy bérházat is.³³ Már romhányi plébános volt, mikor 1926-ban „az önzetlenségével és nemes áldozatkészségével emelt fenséges és szép r. kat. templom 25 éves jubileum alkalmából”³⁴ Rákospalota díszpolgára lett. Ez a templom mérföldkő volt a település katolikusainak életében. A Budapesti Napló 1900. június 6-i száma így írja le az oltárszentelést és a templom megáldása előtti ünnepeket. „A főváros környékén levő községek közt talán leggyorsabban Rákospalota lakossága szaporodott. Ezelőtt tíz évvel alig lakta hatezer lélek s ma már meghaladja számuk a tizennégy ezret. Kis falusi temploma nem tudja már évek óta befogadni a hívők tömegét s ez készítette Chobot Ferenc plébánost, hogy új, díszes és tágas templomot építsen. Ötesztendei fáradhatatlan munka után annyira eredményes volt a működése, hogy pünkösd vasárnapján megtarthatták a templomi fölszerelések kiállítását s orgona-hangversenyre hívhatták meg a közönséget. Majdnem háromezer ember volt

a templomban, ahol az adományokat kiállították. Százakat érő misemondóruhák, oltárterítők, baldahinok és kazulák pazar hímzésében gyönyörködhetett a szem. A kiállítás bezárása után megkezdődött a hangverseny, mely után a rákospalotai hölgyek, élükön Káldor Bertalannéval és Wagner Manónéval, körülbelül ezerkétszáz koronát gyűjtöttek az Ur oltárára. A magyarok Nagyasszonya tiszteletére emelt templomot még az idén föl fogják szentelni.”³⁵ A templom 1909-ben készült el teljesen.³⁶ Ahelyett, hogy az új templomban maradt volna Chobot, másik állásért folyamodott, mivel nem tudott megélni a papi birtok jövedelméből. Ennek ellenére 1926-ban díszpolgárrá avatták Chobot Ferencet, az Új barázda című újságban részletesen leírták az ünnepeket is.

„Rákospalota díszpolgárává választotta Romhány község plébánosát. Lelkes és megható ünnepség folyt le vasárnap Romhány községben. Chobot Ferenc plébánost Rákospalota városának népes küldöttsége kereste fel és átadta a díszpolgári oklevelet. Chobot Ferenc ugyanis 16 évvel ezelőtt Rákospalota plébánosa volt s az ő nevéhez fűződik a város templomának megalapítása és felépítése is. Ottani működése alatt az akkori nagyközségnek minden egyes lakosa őszinte szeretetével fogadta a nagyműveltségű és nemes gondolkodású egyházférfiut, akinek hervadhatatlan érdemeit kívánta a város meghálálni most azzal, hogy a város díszpolgárává választotta. Az erről szóló díszoklevelet Szlacsányi Ferenc főjegyző, polgármesterhelyettes, a város egyik legtekintélyesebb férfiújának vezetésével küldöttség vitte Romhányba. A küldöttségben voltak: Kovácsy Kálmán v. országgyűlési képviselő, Lukács József dr. városi főállatorvos, Szóts Bertalan, Labinek Gyula tanácsnokok, Szóts József dr. főszámvevő, Kovácsy Márton dr. főügyész, Jónás Emil, Kohn Jakab dr., T. Varga Antal, N. Varga István. Balogh István városi képviselőtestületi tagok, Horváth Géza a városi kaszinó képviselőjében és sokan mások. A díszpolgári oklevelet Szlacsányi Ferenc adta át Rákospalota egykori

32 Budapesti Hírlap 1926. április 13. 4. o.

33 Magyar Életrajzi Lexikon 4. 143. o.

34 Fővárosi Levéltár, 25089/1926 A Városok Lapja szerkesztőségének Rákospalota polgármesterétől írt levél

35 Pesti Napló 1900. június 6. 6-7. o.

36 <http://www.rakospalotaifoplebania.hu/rolunk>

Rákospalota első díszpolgárai

Név	Születés és halál időpontja	Diszpolgári cím megítélésének vagy átadásának időpontja
Kossuth Ferenc v.b.t.t. kereskedelemügyi miniszter	1841. november 16. – 1914. május 25.	1908. november 6.
Szterényi József báró b.t.t.ny. kereskedelemügyi miniszter	1861. november 5. – 1941. február 6.	1908. november 6.
dr. Hédeváry Lehel ügyvéd, v. országgyűlési képviselő	1876. június 1.– 1932. február 2.	1908. november 6.
Kovácsi Kálmán ág.h. ev. lelkész, v. országgyűlési képviselő	1862. szeptember 20. – 1932. április 13.	1910. december 4.
Wágner Manó főgimnáziumi tulajdonos, kormányfőtanácsos	1857.március 15. – 1929. április 1.	1917. június 20.
Apponyi Albert gróf v.b.t.t.t országgyűlési képviselő	1846. május 29. – 1933. február 7.	1921. május 25.
Dr. Szabó Ferenc városi ügyvezető orvos	1855. szeptember 21. – 1927.	1923. július 20.
Agorasztó Tivadar Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispánja	1870. – 1945. január 26.	1923. szeptember 12.
Chobot Ferenc prépost plébános	1860. szeptember 26. – 1931. január 16.	1925. június 28.

plébánosának meleg, közvetlen, szeretettől áthatott szavakkal, majd Kovácsy Kálmán mondott hatalmas szárnyalású ünnepi beszédet. Chobot Ferenc plébános meghatódott szavakkal köszönte meg a megbecsülésnek és ragaszkodásnak a tanujelét s hangoztatta, hogy Rákospalota lakosságára most is őszinte szeretettel gondol.”³⁷

Chobot Ferenc következő szolgálati helyén, Romhányban halt meg 1931. január 16-án, de a palotai Nagyboldogasszony templom kriptájában helyezték örök nyugalomra. Emlékét sokáig

megőrizte a település, a harmincas évek végén még az ő nevét viselte³⁸ a mai Kurta utca³⁹.

Tizennyolc év, kilenc díszpolgár és egy nagyon mozgalmas időszak, amíg Rákospalota községből várossá vált. A mai XV. kerület sokat köszönhet eleinknek, akik különböző módon járultak hozzá Rákospalota fennmaradásához és fejlődéséhez. Köszönjük minden ismert és kevésbé ismert, kitüntetett vagy elfeledett lakosnak a munkáját, így 95 év távlatából is.

37 Új barázda 1926. július 6. 5. o.

38 Budapest Közlöny 1939. február 8.

39 Rátonyi Gábor Tamás: Rákospalotai utcajegyzék 1926-ból - XV. kerületi blog, 2015. január 16.